Gemeente
Amsterdam

AmsterDOEN!

Samenwerken aan een sociale en duurzame stad

EVALUATIERAPPORT

SEPTEMBER 2024

Inhoudsopgave

AmsterDOEN: publiek-collectief samenwerken aan een sociale en duurzame stad 4
Leeswijzer/ Over de evaluatie 5

Deel I. Bestuurlijke Samenvatting 6
Resultaten en voortgang 6
Vooruitblik op het tweede jaar van Actieprogramma AmsterDOEN 8

Deel II Bevindingen 10
ACTIELIJN 1. Helpende juridische en financiële instrumenten 10
Actie 1. Analyse aanpak in 3 Europese steden 12
Actie 2. Kader en Governance Amsterdams 'register' 13
Actie 3. Lanceren Amsterdamse 'Kamer van Commons' (werktitel). 14
Actie 4. Bij elkaar brengen AmsterDOEN expertise team en netwerk 14
Actie 5. Organiseren 2-maandelijkse kennisbijeenkomsten en spreekuren 15
Actie 6. (Juridische) kennisdeling via onder andere Open Research en Wij Amsterdam .. 16
Actie 7. Organiseren juridisch kennisvoucher 17
Actie 8. Financieringslandschap in kaart 18
Actie 9. Subsidielandschap in kaart 19
Actie 10. Bevorderen van meer kapitaal voor AmsterDOENers 20
ACTIELIJN 2. Versterken van het ecosysteem 21
Actie 11. In kaart brengen, zichtbaar maken en versterken ecosysteem AmsterDOEN ... 22
Actie 12. Incubator en toolbox voor een digitale publieke ruimte 23
Actie 13. Incubator voor publiek-collectieve samenwerking 23
Actie 14. Bouwen en agenderen toolbox AmsterDOEN 26
ACTIELIJN 3. Versterken van het ecosysteem 27
Actie 15. Kennis en innovatie 28
Actie 16. Evenementen 30
Actie 17. Communicatie 30
Actie 18. Lobby en partnerschappen met rijk en Europa 32
Actie 19. Projectorganisatie 33

Bijlagen 34

AmsterDOEN: publiek-collectief samenwerken aan een sociale en duurzame stad

In Amsterdam is een groeiende beweging van bewonerscollectieven actief die samen allerlei gemeenschappelijke voorzieningen willen beheren en organiseren. Zoals energie, grond, woningen of zorg. Deze initiatieven zijn geen bedrijven en ook geen overheid en worden, als democratische zelforganisaties, in de wetenschap ook wel 'commons' genoemd. Commons zijn lokaal gewortelde collectieven met een sterke sociale en lokale binding. Denk aan bewonerscollectieven die lokale energie opwekken, wooncoöperaties oprichten, stadslandbouw organiseren of fysieke ruimten beheren voor maatschappelijke activiteiten.

De gemeente Amsterdam wil - in het kader van de democratiseringsdoelen en aansluitend bij community wealth building- beter samenwerken met deze initiatieven. Dit gebeurt nu vaak op projectbasis; via diverse programma's, samenwerkingen en subsidieregelingen. Ook worden er maatwerkoplossingen gezocht om inkoop- en aanbestedingsprocedures zo toegankelijk mogelijk te maken voor bewonerscollectieven

AmsterDOEN is een Actieprogramma dat integraal beleid en instrumenten wil ontwikkelen waarmee **de lokale overheid effectiever en structureler kan samenwerken met Amsterdamse 'Commons' initiatieven (AmsterDOENers).**[1]

AmsterDOENers

Amsterdammers die de stad en buurt maken: van mensen die 'iets' organiseren als een buurtfeest of schoonmaakactie, tot weer anderen die langduriger buurtinitiatieven, burgerinitiatieven en collectieve acties opzetten. Samen vormen zij een maatschappelijke beweging die groeit, internationaal, in Nederland en ook in Amsterdam. AmsterDOENers zijn het, die, verenigd in burgercollectieven (commons), bijdragen aan het democratische, economische en sociale kapitaal van Amsterdam.

[1] Het programma geeft invulling aan Motie 299 van de leden Nadif (GroenLinks), Broersen (Volt), Schmit (D66) en Ahmadi (BIJ1):
- bijdrage aan een sterke coöperatieve en democratische economie;
- uitvoeringsplan voor een Amsterdamse coöperatieve incubator met daarbij een aantal concrete pilots gericht op lokale uitdagingen.
- AmsterDOENers dragen bij aan het dichten van de kloof tussen overheden en burger. Zij geven invulling aan het principe van subsidiariteit door maatschappelijke opgaven op te pakken met en in de buurt.

Kern van dit Actieprogramma is het (h)erkennen van deze beweging, voorbij de diverse projecten, programma's en directies, en de tools ontwikkelen en inzetten om deze beweging te faciliteren en versterken.

Het Actieprogramma AmsterDOEN is in oktober 2024 een jaar in uitvoering. Op dit moment -bijna halverwege het actieprogramma- maken we alvast de balans op: wat is er het afgelopen jaar gerealiseerd binnen het actieprogramma AmsterDOEN? Welke ambities zijn (al) verwezenlijkt en op welke manier? Dit doen we ook met een focus op de komende periode; wat kan er en wat moet er nog gebeuren.

Leeswijzer/ Over de evaluatie

Deel I bevat een bestuurlijke samenvatting waarin de voortgang per actielijn is samengevat en wordt vooruitgeblikt op het tweede jaar van het Actieprogramma AmsterDOEN.

Deel II bestaat uit een opsomming van bevindingen per afzonderlijke actie

ACTIE	Actie zoals beschreven in het Actieprogramma (impact/ doel/ hoe/partners)
INSPANNINGEN	Wat is er gebeurd /welke inspanningen zijn gedaan om de actie uit te voeren?
STATUS/ PLANNING	Wat is de stand van zaken en wat is er gepland?
OPBRENGSTEN	Wat zijn de voorlopige resultaten en opbrengsten?
LEARNINGS	Wat is er geleerd?

De (indicatieve) tijdlijn en het beschikbare budget is nog niet getoetst in deze (tussen-)evalutie.

Deel I. Bestuurlijke Samenvatting

Resultaten en voortgang

Het Actieprogramma AmsterDOEN is -krap een jaar sinds de opstart- in volle ontwikkeling van beleid en instrumenten waarmee de gemeente effectiever en structureler kan samenwerken met AmsterDOENers. Binnen het actieprogramma AmsterDOEN zijn drie doelen (actielijnen) geformuleerd die zijn uitgewerkt (of vertaald) in concrete acties. In het totaal zijn er 19 acties benoemd. Hieronder is de voortgang schematisch weergegeven (onder de tabel volgt de toelichting).

ACTIE	VOORTGANG	TOELICHTING
ACTIELIJN 1: HELPENDE JURIDISCHE EN FINANCIELE INSTRUMENTEN		
1 Analyse aanpak in 3 Europese steden		*Afgerond*
2 Kader en governance Amsterdams 'register' (kamer van commons)		*In uitvoering*
3 Lancering 'Kamer van Commons'		*Nog te starten*
4 Bij elkaar brengen AmsterDOEN expertise team en netwerk		*In uitvoering*
5 Organiseren 2-maandelijkse kennisbijeenkomsten en spreekuren		*In uitvoering Meent Coöp*
6 (Juridische) kennisdeling via onder andere Open Research en Wij Amsterdam		*In uitvoering*
7 Organiseren juridisch kennisvoucher		*In uitvoering*
8 Financieringslandschap in kaart		*Afgerond*
9 Subsidielandschap in kaart		*Afgerond*
10 Bevorderen van meer kapitaal voor Amster-DOENers		*In uitvoering*
ACTIELIJN 2: VERSTERKEN VAN HET AMSTERDOEN ECOSYSTEEM		
11 In kaart brengen, zichtbaar maken en versterken ecosysteem AmsterDOEN		*In uitvoering*
12 Incubator en toolbox voor een digitale publieke ruimte		*Afgerond*
13 Incubator voor publiek-collectieve samenwerking		*In uitvoering*
14 Bouwen en agenderen toolbox AmsterDOEN		*In uitvoering*
ACTIELIJN 3: VERSTERKEN VAN HET NARRATIEF		
15 Kennis en innovatie		*In uitvoering*
16 Evenementen		*In uitvoering*
17 Communicatie		*In uitvoering*
18 Lobby en partnerschappen met rijk en Europa		*In uitvoering*
19 Projectorganisatie		*In uitvoering*

Op alle drie actielijnen is voortgang geboekt met het bereiken van de gestelde doelen.

ACTIELIJN 1: HELPENDE JURIDISCHE EN FINANCIELE INSTRUMENTEN

Binnen actielijn 1 - gericht op het ontwikkelen van helpende juridische en financiele instrumenten- zijn verschillende activiteiten (acties) al afgerond met concrete opbrengsten. Er zijn internationale voorbeelden gevonden van bruikbare juridische kaders voor publiek-collectieve samenwerking; met de Capital map is een overzicht gecreeerd van beschikbare financiële bronnen voor commons en er ligt een eerste versie van de AmsterDOEN-gids met instrumenten voor juristen en beleidsmakers in de samenwerking met burgercollectieven. Andere acties die zijn gericht op het ontwikkelen van helpende juridische en financiële instrumenten (een operationeel register, een helpdesk, kennisvoucher), zijn in gang gezet.

ACTIELIJN 2: VERSTERKEN VAN HET AMSTERDOEN ECOSYSTEEM

Alle acties binnen Actielijn 2 zijn gericht op het versterken van het ecosysteem voor AmsterDOENers. Hier wordt het netwerk van AmsterDOENers, en alle voor hen relevante mensen en organisaties bedoeld, zoals financiele -, en kennisinstellingen. Dat de gemeenschapseconomie omvangrijk is- valt af te leiden aan het feit dat O&S in recent onderzoek alleen al op het gebied van voedsel meer dan 600 initiatieven identificeerde.[2] Een compleet en actueel overzicht van het ecosysteem van AmsterDOENers is echter nog niet in kaart. Informatie over de gemeenschapseconomie is binnen de ambtelijke organisatie versnipperd aanwezig. Binnen het Actieprogramma AmsterDOEN zijn de eerste stappen gezet om het ecosysteem te inventariseren.

Het incubatorprogramma AmsterDOEN dat in februari is gestart in samenwerking met MeentCoop en BuRosa, is een omvangrijke en innovatieve actie binnen actielijn 2. In dit programma werken koppels van ambtenaren en AmsterDOENers samen aan een gedeeld vraagstuk en onderzoeken wat er nodig is om de publiek-collectieve samenwerking te versterken. Het programma is nog niet afgerond (is halverwege) maar wordt door de deelnemers positief beoordeeld. Sommige koppels hebben samen al concrete oplossingen gevonden voor spelende dilemma's (zoals het benutten van het omgevingsplan als instrument voor claims op grondgebruik). In een latere fase zullen bereikte resultaten en inzichten die bruikbaar zijn voor een bredere doelgroep worden gebundeld en gepubliceerd (in de Toolbox).

ACTIELIJN 3: VERSTERKEN VAN HET NARRATIEF

Er worden binnen actielijn 3 van het Actieprogramma diverse acties uitgevoerd om het narratief over publiek-collectieve samenwerkingen te versterken. De activiteiten varieerden van het informeren over- tot het betrekken (van ambtenaren en AmsterDOENers) bij het maken van nieuw beleid.

[2] Gemeente Amsterdam, O&S, (concept)rapport Voedselstrategie- actielijn Ondernemerschap en AmsterDOEN

Binnen de ambtelijke organisatie bestaat draagvlak voor, en interesse in publiek-collectieve samenwerking. Dit blijkt o.a. uit de hoge respons op de vragenlijst 'Nieuwe samenwerkingsvormen', de goed bezochte ambtelijke lunchsessies, het aantal subscribers op de Nieuwsbrief, de bezoekersstatistieken op Open Research en Tamtam.

Met de oprichting van het actieve kennisnetwerk "De Academische Werkplaats" is het thema commons daarnaast ook structureel geagendeerd binnen verschillende faculteiten van de Universiteit van Amsterdam, de Hogeschool van Amsterdam en de Vrije Universiteit. Dit heeft er onder andere toe geleid dat dit jaar al meer dan twintig studenten een scriptie schreven over het onderwerp commons.

Conform de (indicatieve) planning van het Actieprogramma is er tot nu toe minder aandacht geweest voor het onder de aandacht brengen van 'het verhaal over commons' naar de Amsterdammers. Activiteiten als de fietstocht 24H langs AmsterDOENers en verschillende bijeenkomsten in samenwerking met o.a. MeentCoop en Schumacher Centre for New Economics laten zien dat hier wel mogelijkheden liggen. Met de publicatie van de commonsvlag als Wikipedia-lemma, is het narratief ook aantoonbaar uitgebreid.

Vooruitblik op het tweede jaar van Actieprogramma AmsterDOEN

Voor het komende jaar staan er nog veel activiteiten ingepland om alle acties van het Actieprogramma AmsterDOEN af te ronden. Er is duidelijk zicht op wat er -per actielijn- nog moet gebeuren.

BINNEN ACTIELIJN 1 zal worden gewerkt aan het verder delen van de kennis die is verzameld met de AmsterDOEN-gids middels onder andere een e-learning en pilot met de UvA Law Hub voor 'commons counsels' of 'samenrechtswinkels' (werktitel) voor hulp door studenten bij publiek-collectieve samenwerking. Ook wordt het Register voor Energiegemeenschappen (de 'Kamer van Commons voor energie') verder uitgewerkt.

Het artikel over financieringsbronnen voor commons van het Schumacher instituut zal worden vertaald, samengevat en gepubliceerd om deze kennis breder toegankelijk te maken. De bruikbaarheid en haalbaarheid van het instellen van een 'Regranter Model' voor commons vriendelijke vormen van financiering wordt verder uitgewerkt in samenwerking met fondsen, financiers en lopende initiatieven in de stad. .

BINNEN ACTIELIJN 2 zal het incubatorprogramma verder worden uitgevoerd en afgerond met nog 4 live bijeenkomsten, 3 online bijeenkomsten en een afsluitende schriftelijke evaluatie onder deelnemers. De opbrengsten en learnings die bruikbaar zijn voor andere AmsterDOENers worden verwerkt in de 'toolbox' voor publiek-collectieve samenwerking. Afhankelijk van de resultaten zal een tweede ronde incubatorprogramma met nieuwe deelnemers in 2025 worden gestart. Ondertussen wordt onderzocht welke mogelijkheden er zijn om dit pilot-incubatorprogramma voor een volgende editie laagdrempeliger en inclusiever te maken

De eerste schets van het ecosysteem van AmsterDOENers zal verder worden uitgewerkt en toegankelijk gemaakt.

BINNEN ACTIELIJN 3 wordt verder gewerkt aan het uitlichten van de omvang, waarde en impact van hedendaagse publiek-collectieve samenwerkingen. Het netwerk van de Academische Werkplaats wordt uitgebreid met vertegenwoordigers vanuit het Mbo.

Er volgen nieuwe publicaties, lezingen en evenementen om zowel ambtenaren, bestuurders als Amsterdammers beter bekend te maken met (het verhaal achter) AmsterDOENers.

Bij afronding van het actieprogramma AmsterDOEN zal een tweede meting worden uitgevoerd onder Amsterdamse ambtenaren naar de bekendheid van begrippen als o.a. gemeenschapseconomie, collectieve acties en commons. Op dat moment zal ook een eindbalans worden opgemaakt; wat heeft het Actieprogramma AmsterDOEN de stad en al haar AmsterDOENers opgeleverd?

Deel II Bevindingen

ACTIELIJN 1. Helpende juridische en financiële instrumenten

‘Coöperatieven maken de stad, en de stad maakt coöperatieven’.[3]

In Actielijn 1 van het Actieprogramma verkent Amsterdam haar eigen rol als beleidsmaker en als inkoper en financier/ subsidieverstrekker. Hoe kunnen we relevante juridische, financiële en/of organisatorische kennis, ervaring, en expertise samenbrengen en ontsluiten voor AmsterDOENers en ambtenaren die publiek-collectief willen samenwerken? Met welke juridische en financiële instrumenten kan de gemeente Amsterdam coöperatieven ondersteunen?

Naar voorbeeld van andere steden wordt verkend of het oprichten van een - gratis en openbaar - gemeentelijk register ‘voor publiek-collectieve samenwerking’, ofwel een ‘Kamer van Commons’, coöperatieven kan helpen om AmsterDOENers een aparte, herkenbare status te geven bij subsidies en aanbestedingen.

[3] Citaat van Jan de Pauw, bestuurder van Rescoop Vlaanderen

Er zijn tien acties geformuleerd binnen deze actielijn.

Actie 1. *Analyse aanpak in 3 Europese steden 12*

Actie 2. *Kader en Governance Amsterdams ‘register’ 13*

Actie 3. *Lanceren Amsterdamse ‘Kamer van Commons’ (werktitel)..... 14*

Actie 4. *Bij elkaar brengen AmsterDOEN expertise team en netwerk 14*

Actie 5. *Organiseren 2-maandelijkse kennisbijeenkomsten en spreekuren 15*

Actie 6. *(Juridische) kennisdeling via onder andere Open Research en Wij Amsterdam .. 16*

Actie 7. *Organiseren juridisch kennisvoucher 17*

Actie 8. *Financieringslandschap in kaart 18*

Actie 9. *Subsidielandschap in kaart..... 19*

Actie 10. *Bevorderen van meer kapitaal voor AmsterDOENers 20*

Actie 1. Analyse aanpak in 3 Europese steden

HOE/ PARTNERS

- In samenwerking met het netwerk van onder andere Urbact Civic Estate wordt de aanpak en governance van Barcelona, Bologna en Napels geanalyseerd
- Juridisch team van 3 experts (gemeente en extern), in samenwerking met DOENers

IMPACT/DOEL

- Overzicht van inhoud, governance en aanpak in andere Europese steden

INSPANNINGEN

Op 30 januari 2024 is analyse gepubliceerd op Open Research van lokale beleidsinterventies in drie Europese steden die publiek-collectieve samenwerking versterken.

OPBRENGSTEN

- Met dit artikel is een overzicht gecreëerd van inhoud, governance en aanpak in drie Europese steden. Er zijn concrete voorbeelden aangedragen van actuele verordeningen, juridische kaders en beleidsmaatregelen.
- Een aantal van de in dit artikel aangedragen juridische kaders wordt nu als leidraad en voorbeeld gebruikt voor in Amsterdam uit te werken beleid. Zo wordt de Community Balance van Barcelona als referentie gehanteerd bij het opstellen van de criteria voor het Register van Energiegemeenschappen (zie actie 2).

STATUS/PLANNING

Afgerond

LEARNINGS

- Barcelona komt met haar 'Commons Policy Citizen Asset Program' tegemoet aan de vraag van haar inwoners om publieke ruimtes en voorzieningen op een participatieve manier te laten beheren. Voor de uitvoering van het commons beleid zijn drie gerichte beleidskaders en -tools ontwikkeld: 1)de 'Community Balance', een set criteria om toegang te krijgen tot overname of beheer van een gemeentelijke bezitting zoals vastgoed, een stuk grond of een gebruiksrecht; 2) Legal Protocol of Civic Management , een juridisch kader /protocol waarin verschillende juridische procedures zijn genoemd voor het aangaan van een publiek-collectieve samenwerking en 3) De Citizen Assets Catalogue, een register van publieke taken en bezittingen waarvan het management en beheer van grond, vastgoed of een publieke voorziening is overgedragen aan de gemeenschap.
- De Italiaanse stad Bologna heeft tien jaar geleden een verordening ingesteld voor 'stedelijke commons'; een kader van bindende regels om het voor bewoners mogelijk én makkelijk te maken om gemeenschapsvoorzieningen in de eigen buurt te organiseren en beheren, met actieve hulp van de overheid.
- In Hamburg is specifiek beleid voor wooncoöperaties ontwikkeld op basis van de 'inclusieve zoning' methodiek. 20% Van de nieuwe ontwikkelingen wordt gereserveerd voor 'Baugemeinschaften-projecten' (cooperaties en stichtingen) bewonerscollectieven krijgen de kans om gemeentelijke grond te kopen voor de ontwikkeling van coöperatieve woningen. De verkoop van gemeentelijke grond verloopt via een competitieve aanbestedingsprocedure, specifiek ingericht voor bewonerscollectieven. Per ontwikkelgebied stelt de gemeente specifieke criteria op gebied van duurzaamheid, sociaal én governance.

Actie 2. Kader en Governance Amsterdams 'register'

HOE/ PARTNERS

- In samenwerking met DOENers, stakeholders en experts volgt een voorstel voor kader en governance van een Amsterdams model
- 3 ronde tafels met lokale, nationale en internationale experts waaronder Commons Network, Waag, HvA, Intituut voor Publieke Waarden, LabGov, Luiss University

IMPACT/DOEL

- Voorstel voor governance en organisatie Amsterdams model
- Tijdpad voor aanpak en inrichting Amsterdams model

INSPANNINGEN

Er zijn verschillende inspanningen geleverd in de realisatie van een Amsterdams register voor commons.

- Er is een ronde tafel bijeenkomst georganiseerd met de l*andelijke peer governance groep van de energiesector* om de criteria en bewind voering (governance) van een mogelijk register voor energiegemeenschappen te bespreken.
- Begin 2024 is een verkenning (procesvoorstel) gedaan naar het ontwikkelen van een 'Kamer van Commons', naar voorbeeld van de Kaartenbak voor wooncoöperaties, te starten met energie.
- In juli 2024 is in navolging van het procesvoorstel, een routekaart ontwikkeld voor een (pilot) register waarin energiegemeenschappen zich kunnen inschrijven als zij voldoen aan bepaalde voorwaarden.

STATUS/PLANNING

Deze actie is In uitvoering. Vervolgstappen staan ingepland:

- Om te komen tot een definitieve set van heldere, juridisch houdbare criteria voor de Kaartenbak /Register energiegemeenschappen zijn diverse (interne en externe) overleggen ingepland met onder andere ambtenaren die zijn betrokken bij de Kaartenbak woningcorporaties, ambtenaren betrokken bij energie en juridische experts. Verder in het najaar worden ook de energiegemeenschappen hierbij betrokken (cocreatie). Naast het vaststellen van praktische en passende criteria, staat de governance (bewindsvorm) van het Register op de agenda.
- In een latere fase kan deze systematiek worden toegepast op andere sectoren (digitale -, voedsel- en andere gemeenschappen).

OPBRENGSTEN

- Er is een bestuurlijke opdracht voor het uitvoeren van een (pilot)register voor energiegemeenschappen.
- Er is een artikel op Open Research gepubliceerd.
- Er is een concept paragraaf commons voor de participatie verordening opgesteld.
- Er is verkend welke (wetenschappelijke en juridische) criteria kunnen helpen bij toetreding tot het Register/ de kaartenbak voor (energie)commons.
- Het agenderen van het Register heeft ertoe geleid dat er binnen de ambtelijke organisatie wordt nagedacht over en gewerkt aan alternatieve manieren van aanbesteding. Ook is bij de buurtplatformen in de participatieverordening gewerkt met een register. Er wordt veel samengewerkt met andere directies, zoals R&D.

LEARNINGS

- Een register kan legitimiteit bieden aan de initiatieven van bewonerscollectieven/ commons die zonder specifiek beleid geen kans maken binnen de verschillende markten waarin de uitbesteding van onze gemeenschapsvoorzieningen zijn georganiseerd.
- Om de juridische/ institutionele waarde van het register goed in te bedden is gekozen te werken met domeinspecifieke registers.
- De ontwikkeling van juridische kaders en instrumenten voor publiek-collectieve samenwerking vraagt om een heldere definitie met vaste criteria op basis waarvan initiatieven kunnen worden beoordeeld en gerangschikt *(Welke kenmerken onderscheiden een common van andere organisatievormen?)*

Actie 3. Lanceren Amsterdamse 'Kamer van Commons' (werktitel).

HOE/ PARTNERS	➔ Definitieve inrichting en lancering 'register' in samenwerking met lokale en nationale stakeholders ➔ Agendering en communicatie
IMPACT/DOEL	➔ Op basis van een door AmsterDOENers gedragen Amsterdams register organiseren we enerzijds (h)erkenning en anderzijds diverse gemeentelijke voorzieningen/faciliteiten voor DOENers
STATUS/PLANNING	*Nog te starten*

Actie 4. Bij elkaar brengen AmsterDOEN expertise team en netwerk

HOE/ PARTNERS	➔ Expertise van/voor AmsterDOENers vergroten door: ➔ Aan te sluiten bij en kennis te delen met de diverse gemeentelijke netwerken rond participatie, integraal maatschappelijk initiatief, samen stad maken, vrije ruimte, energiebesparing, verduurzaming, vergroening, etc; ➔ De diverse lokale netwerken zoals 02025, buurtgroen 020, voedselraad, stadmakers, energiesamen, etc.; ➔ En waar nodig/ mogelijk expertise uit te nodigen/ aan te dragen. ➔ Organiseren en 'formeren' AmsterDOEN expertise netwerk en team(s).
IMPACT/DOEL	➔ Bijeenbrengen expertisepool en organiseren expertiseteam met ervaringsdeskundigheid van en voor DOENers.
INSPANNINGEN	Er zijn vrijwel maandelijks 'dedicated' bijeenkomsten met betrokken ambtenaren georganiseerd. • In meerdere bijeenkomsten met Dienst Juridische Zaken, het Juridisch Bureau en Dienst Innovatie is gewerkt aan plan van aanpak 'juridische helpdesk voor AmsterDOENers'. • In februari zijn een aantal (voorgenomen) aanbestedingen gevolgd, specifiek gericht op de vraag welke andere instrumenten dan het inkoopinstrument, eventueel in de toekomst kunnen worden ingezet. Hiervoor zijn tijdlijnen gemaakt met betrokkenen, er is overleg geweest met andere steden die bijvoorbeeld een andere aanpak kiezen, er is overleg geweest met landelijke organisaties zoals RVO. • Er is door een multidisciplinair team (de juristen en inkopers betrokken bij de helpdesk in oprichting) gewerkt aan de AmsterDOEN-gids. Verschillende onderdelen uit de Gids zijn getest en geëvalueerd.
STATUS/PLANNING	*Deze actie is in uitvoering. Vervolgstappen staan ingepland:* • Publicatie van de AmsterDOEN-gids (oktober 2024).
OPBRENGSTEN	Er is een eerste versie van de AmsterDOEN-gids met instrumenten voor juristen en beleidsmakers in de samenwerking met burgercollectieven. • Er is een actief AmsterDOEN expertise netwerk gevormd bestaand uit juristen, inkopers en beleidsambtenaren die bereid zijn om kennis over publiek-collectieve samenwerkingsvormen te ontwikkelen en te delen.

LEARNINGS	• Uit de diverse bijeenkomsten komt naar voren dat het belangrijk is dat er -voordat gekozen wordt voor het inkoopinstrument- bredere kennis binnen de ambtelijke organisatie aanwezig is over de meerwaarde van lokale (kleine) partijen zoals AmsterDOENers, hun werkwijze en mogelijkheden, en over alternatieven voor aanbesteden, zoals een DAEB, inbesteding en subsidies, en ook: hoe een aanbesteding voor lokale partijen ingericht en toegankelijk kan worden. • Er is veel behoefte bij AmsterDOENers aan praktische adviezen over zaken als aanbestedingen en financieringsmogelijkheden. Juristen binnen de gemeente kunnen (mogen) deze rol niet vervullen. • Publiek-collectieve samenwerking staat binnen verschillende onderdelen van de ambtelijke organisatie op de agenda; o.a. bij team Circulaire economie, Duurzaamheid, Economische Zaken, Voedselstrategie en Innovatie. Er zijn veel raakvlakken (gedeelde vragen en uitdagingen).

Actie 5. Organiseren 2-maandelijkse kennisbijeenkomsten en spreekuren

HOE/ PARTNERS	➔ In samenwerking met lokale en nationale partners zoals de NCR, EnergieSamen, LSA, Woon!, internationale voorbeelden zoals Febecoop en ervaren DOENers organiseren we kennisdeling en spreekuren.
IMPACT/DOEL	➔ Bijeenbrengen en agenderen van relevante kennis over bijvoorbeeld lokaal peer-to-peer energiedelen, hoe start ik een coöperatie, 'exit to community' mogelijkheden, en meer.
INSPANNINGEN	• Meent Coop heeft verschillende bijeenkomsten georganiseerd: https://meent.coop/agenda/ 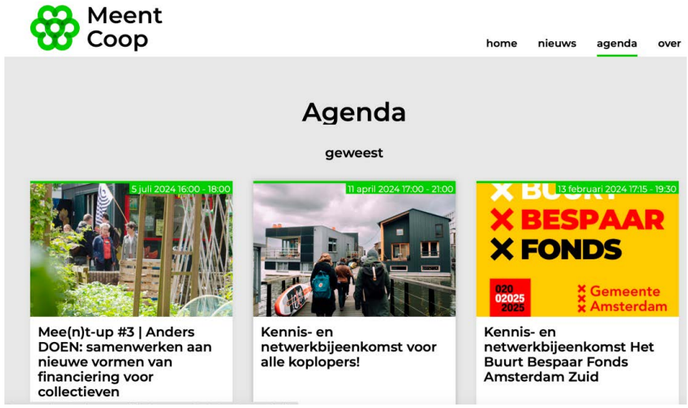
STATUS/PLANNING	*In uitvoering, de volgende bijeenkomst staat gepland op 26 september.*

OPBRENGSTEN	Met de verschillende bijeenkomsten van Meent Coop is een deel van (potentiële) AmsterDOENers bereikt en geïnformeerd.
LEARNINGS	• Duidelijke communicatie en gemeenschappelijke taal is cruciaal voor de toegankelijkheid, wederzijds begrip van deze bijeenkomsten. • Uitdaging om breder publiek te bereiken en naar de bijeenkomsten te krijgen.

Actie 6. (Juridische) kennisdeling via onder andere Open Research en Wij Amsterdam

HOE/ PARTNERS	➔ In samenwerking met onder andere de initiatievenpers verzorgen we een actueel kennisdossier op de diverse platformen.
IMPACT/DOEL	➔ Bijeenbrengen en actualiseren van relevante kennis en netwerken, zichtbaar maken van het ecosysteem.
INSPANNINGEN	Er is op verschillende manieren kennis gedeeld binnen de ambtelijke organisatie over de juridische aspecten van publiek-collectieve samenwerking. Er zijn twee lezingen georganiseerd en er zijn 5 artikelen over dit thema op Open Research gepubliceerd. De onder actie 4 genoemde Gids voor publiek-collectief samenwerken maakt hier ook onderdeel van uit. • 16-05-2024: Lunchlezing door Janelle Orsi van het Sustainable Economies Law Center. • 04-06-2024: Lunchlezing Juridische Routekaart/Gids publiek-collectief samenwerken.

STATUS/PLANNING	*Deze actie is in uitvoering. Vervolgstappen staan ingepland:* Aankondiging en verspreiding van de AmsterDOEN-gids in de organisatie (Q4 2024).
OPBRENGSTEN	• Met de artikelen op Open Research en de lunchlezingen is een deel van de ambtelijke organisatie bereikt en is kennis gedeeld over publiek-collectieve samenwerkingsvormen. • Er is binnen de ambtelijke organisatie meer kennis over experimenteer-bepalingen in lokale regelgeving met de diverse publicaties en bijeenkomsten.
LEARNINGS	Er is veel interesse binnen de ambtelijke organisatie in nieuwe samenwerkingsvormen en experimenteerbepalingen in lokale regelgeving

Actie 7. Organiseren juridisch kennisvoucher

HOE/ PARTNERS	➔ Verkenning mogelijkheden en vorm kennisvouchers (1). In samenwerking met het juridisch expert team organiseren we inloopspreekuren en - in een nader te bepalen vorm - (juridische) kennisvouchers (2).
IMPACT/DOEL	➔ AmsterDOENers hebben niet per se juridische kennis in huis. Met een kennisvoucher organiseren we een (juridisch) level playing field voor DOENers waar dat nodig is.
INSPANNINGEN	• Er is geïnventariseerd welke organisaties in Amsterdam juridisch advies geven aan maatschappelijk initiatieven. • Er zijn 2 sessies georganiseerd met het Amsterdam Law Hub van de UVA om te verkennen welke mogelijkheden er zijn en of zij bijvoorbeeld in 2024/2025 een ‘samenrechtswinkel’ kunnen oprichten.
STATUS/PLANNING	*Deze actie is in uitvoering. Vervolgstappen staan ingepland.*
OPBRENGSTEN	• Er is een inventarisatie van bestaande ‘loketten’ waar AmsterDOENers (o.a. het spreekuur van LSA, van Woon!, de Nationale Coöperatieve Raad en De Coöperatie Expert) • Er is een concept plan i.s.m. het Amsterdam Law Hub voor het starten van een (pilot) samenrechtswinkel.
LEARNINGS	• Juristen binnen de gemeente mogen geen juridisch advies geven aan partijen buiten de gemeente om zo geen partijen te bevoordelen.

Actie 8. Financieringslandschap in kaart

HOE/ PARTNERS

- In samenwerking met diverse fondsen en financiers maken we een capital map voor DOENers in energie, mobiliteit, wonen en voedsel.
- Uitvoering, conclusies en aanbevelingen in samenwerking met fondsen, experts en externen.

IMPACT/DOEL

- Een capital map biedt een overzicht van start tot scale; ook waar nog financiering nodig is en op welke manieren dat zou kunnen. Op basis hiervan worden verdere acties geagendeerd: gesprekken met Europese fondsen, en onderzoek van innovatieve manieren van publiek-civiele samenwerking - ook financieel

INSPANNINGEN

Het Schumacher Instituut heeft onderzoek uitgevoerd naar 'het financieringslandschap' voor AmsterDOENers. Als startpunt vond in oktober 2023 de workshop "financing the commons" plaats (met David Bollier en vertegenwoordigers van diverse fondsen en financiële instellingen).
Op basis van dit onderzoek is een artikel geschreven over financieringsbronnen voor commons (de Capital map, external sources of money available to commons in Amsterdam) Daarbinnen is ook aandacht besteed aan de mogelijkheden die de gemeente Amsterdam heeft om coöperatieven financieel te ondersteunen.

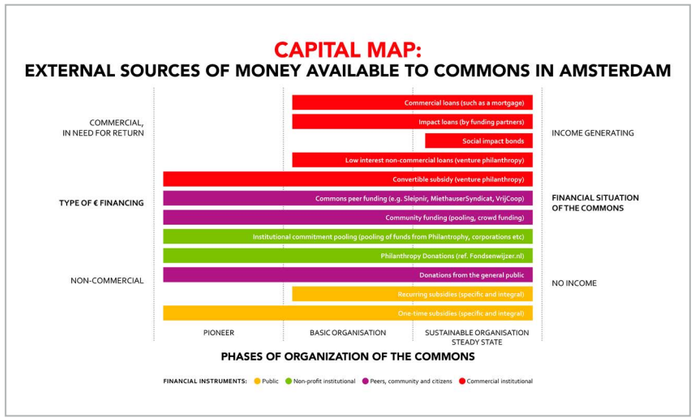

Op 5 juli 2024 hebben AmsterDOEN en MeentCoop samen een Mee(n)t-Up (publieke bijeenkomst voor AmsterDOENers) georganiseerd over nieuwe vormen van financiering voor commons. Daarnaast werd besproken welke aanvullende ondersteuning commons naast financiering, kunnen gebruiken.

STATUS/PLANNING

In uitvoering. Vervolgstappen staan ingepland:
Samenvatting, vertaling en publicatie van het onderzoeksartikel.

OPBRENGSTEN

Er is een actueel en compleet overzicht gecreëerd van financiële bronnen voor maatschappelijke initiatieven.
Het onderzoek over financieringsbronnen voor commons /AmsterDOENers is gepubliceerd op Open Research.

De onderzoeksresultaten zijn gedeeld met de deelnemers aan het incubatorprogramma op de incubatordag van 30 mei en tijdens de Mee(n)t-up van 5 juli. Deelnemers leerden hiermee over mogelijke bronnen van financiering voor hun eigen initiatief.

LEARNINGS

Het instellen van een Regrantor fund is een mogelijke werkwijze waarmee de gemeente Amsterdam zelf kan bijdragen aan meer financiële bronnen voor AmsteDOENers.

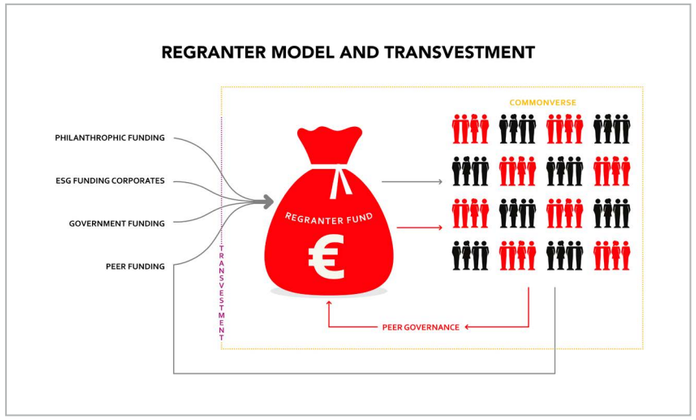

De inzichten uit het Schumacher onderzoek en het model voor het Regrantor fund worden ook meegenomen in de verkenningen en gesprekken rond het nieuw Amsterdams Verbond, de Regeling Integraal Maatschappelijk Initiatief, Resultaat financiering en de verkenningen rond Sustainable Finance.

Actie 9. Subsidielandschap in kaart

HOE/ PARTNERS

- In samenwerking met de diverse gemeentelijke directies en landelijke subsidieverstrekkers zoals RVO, maken we een subsidie overzicht voor DOENers in energie, mobiliteit, wonen en voedsel.
- uitvoering, conclusies en aanbevelingen in samenwerking met experts en externen.

IMPACT/DOEL

- een 'kaart' voor zowel fondsen als subsidies, biedt een overzicht van start tot scale; ook waar doorbraken nodig en mogelijk zijn, bijvoorbeeld in verantwoording, in termijnen van subsidieverlening, etc.

INSPANNINGEN

Deze actie wordt voorlopig uitgewerkt als onderdeel van actie 8; in samenwerking ook met - verkenningen door - RIMI en CE.

STATUS/PLANNING

Afgerond.

Actie 10. Bevorderen van meer kapitaal voor AmsterDOENers

HOE/ PARTNERS	➔ Deze actie richten we in op basis van de conclusies en aanbevelingen uit actie 8 en 9. ➔ Met in- en externe expertise.
IMPACT/DOEL	➔ AmsterDOENers lopen tegen vergelijkbare financieringsvraagstukken aan. Door deze in kaart te brengen, kunnen we gerichte acties agenderen, bijvoorbeeld door matching te organiseren, kapitaal aan te trekken, doorbraken te faciliteren.
INSPANNINGEN	• In aanvulling en in het verlengde van acties 8 en 9, zijn er (intern) overleggen gevoerd over financiering van commons met Circulaire economie en BIMI, en (extern) o.a. met DOEN, VSB en Oranjefonds. Het instellen van een mogelijk Regranter fonds staat hier ook op de agenda.
STATUS/PLANNING	*Deze actie is in uitvoering. Vervolgstappen staan ingepland:* • Op 18 oktober staat een workshop gepland met fondsen en een aantal initiatiefnemers om de mogelijkheden van een Regrantor fonds verder te verkennen.
LEARNINGS	Reguliere financieringsvormen van maatschappelijke organisaties zijn niet per se ook geschikt voor commons door de basisprincipes van onverkoopbaarheid van gemeenschappelijke middelen, en het niet gericht zijn op groei.

ACTIELIJN 2.
Versterken van het ecosysteem

pilot- incubatorprogramma met MeentCoop

"Alle knikkers vallen hier op zijn plek!"

Actielijn 2 van het Actieprogramma AmsterDOEN richt zich op het verbeteren van de samenwerking tussen AmsterDOENers en ambtenaren in de dagelijkse praktijk. Om beter zicht te hebben op feitelijke en actuele dilemma's van AmsterDOENers wordt het ecosysteem in kaart gebracht (wie kan wát betekenen voor AmsterDOENers) en is een pilot-incubatorprogramma ontwikkeld. Van de oplossingen en 'workarounds' die door de koppels ambtenaar-AmsterDOENer worden bedacht en ontwikkeld binnen het incubatorprogramma, wil de gemeente ook andere AmsterDOENers laten profiteren.

ACTIELIJN 2 is uitgewerkt in vier afzonderlijke acties.

Actie 11. *In kaart brengen, zichtbaar maken en versterken ecosysteem AmsterDOEN... 22*

Actie 12. *Incubator en toolbox voor een digitale publieke ruimte..... 23*

Actie 13. *Incubator voor publiek-collectieve samenwerking 23*

Actie 14. *Bouwen en agenderen toolbox AmsterDOEN 26*

Actie 11. In kaart brengen, zichtbaar maken en versterken ecosysteem AmsterDOEN

HOE/ PARTNERS

- ➔ In een serie van bijeenkomsten gaan we in gesprek over het Amsterdamse ecosysteem van en voor AmsterDOENers en maken een 0-meting.
- ➔ Daarbij organiseren we een aantal inspiratiesessies over ecosystemen in andere landen en steden
- ➔ Op basis van de 0-meting versterken we gericht het ecosysteem met evenementen en acquisitie in overleg met andere directies.

IMPACT/DOEL

- ➔ Er is veel ervaring opgedaan in het versterken van het tech ecosysteem, het startup ecosysteem maar er is nu geen staand ecosysteem voor de coöperatieve sector/ AmsterDOENers. Ook hier is dat nodig, bijvoorbeeld om peer- to-peer energieleveranties mogelijk te maken, of slimme laadpalen die ook coöperatief delen mogelijk maken.

INSPANNINGEN

- Op basis van de voorlopige analyse van het AmsterDOEN ecosysteem is een eerste inventarisatie gemaakt met actuele (contact) gegevens per onderdeel (stakeholder)van (100+) Amsterdamse commons , kennisinstellingen, fondsen enzovoorts.

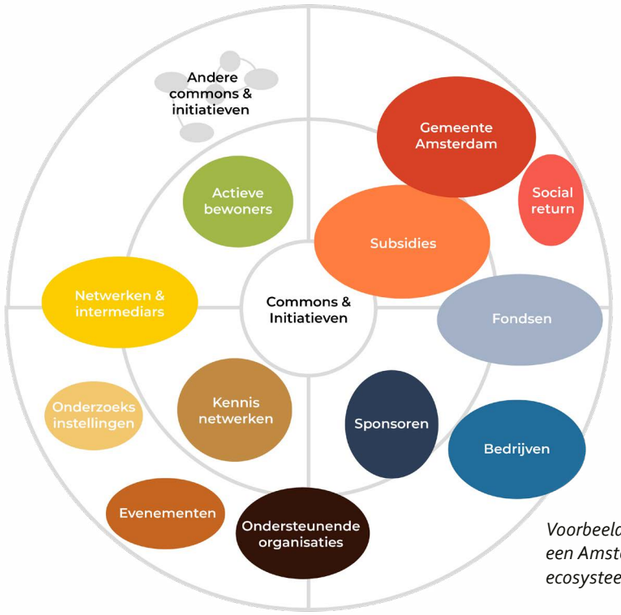

Voorbeeld van een AmsterDOEN ecosysteem analyse

- Er is een vragenlijst gemaakt voor Amsterdamse initiatieven. Aan de hand van de resultaten kan -in een latere fase -een inschatting worden gemaakt van de omvang van de gemeenschapseconomie in Amsterdam.

STATUS/PLANNING

Deze actie is in uitvoering. Vervolgstappen zijn ingepland:
Uitzetten vragenlijst onder Amsterdamse initiatieven over en t.b.v. de invulling van het ecosysteem commons (Q4 2024).

Publicatie van de (eerste versie) schets van het ecosysteem commons.

OPBRENGSTEN

Er is lijst van criteria gemaakt op basis waarvan maatschappelijke initiatieven kunnen worden gecategoriseerd. Hiermee is de basis gelegd voor een eenduidige definitie voor het begrip common/ AmsterDOENer

Actie 12. Incubator en toolbox voor een digitale publieke ruimte

HOE/ PARTNERS

- ➔ In een serie van 4 bijeenkomsten met experts, BIZzen, MKBers, initiatiefnemers, DOENers en fondsen verkennen en ontwerpen we een digitale publieke ruimte en de contouren van een technische ontzorg omgeving voor het AmsterDOEN ecosysteem.

IMPACT/DOEL

- ➔ De bijeenkomsten leveren een verkenning op naar verantwoorde Tech voor een digitale publieke ruimte. De verkenning krijgt vervolg binnen actie 13.

INSPANNINGEN

In september 2023 hebben Commons Network en Waag FutureLab een document opgeleverd waarin het digitale deel van het incubatorprogramma (actie 13) is uitgewerkt. Hieraan ging een reeks workshops, bijeenkomsten, designsessies en research aan vooraf waarbij zo'n 35 verschillende organisaties uit de stad en daarbuiten betrokken waren.

STATUS/PLANNING

Afgerond.

OPBRENGSTEN

- Er is specifieke kennis gecreëerd over lokale coöperatieve digitale economie die wordt gebruikt in het incubatorprogramma; er zijn 2 cases in het incubatorprogramma waarbij een digitaal platform een rol speelt (de zogeheten platform Coops)
- Een van de resultaten van de verkenning is de oprichting van MeentCoop dat een brugfunctie wil vervullen tussen verschillende domeinen en initiatieven.
- Het thema digitale commons is geagendeerd binnen een breed netwerk van stedelijke organisaties.

Actie 13. Incubator voor publiek-collectieve samenwerking

HOE/ PARTNERS

- ➔ In een jaarlijks terugkerend programma organiseren we een incubator voor de gemeenschapseconomie met daarin telkens een aantal concrete lokale pilots, bijvoorbeeld gericht op deelmobiliteit, platformeconomie, voedsel, verantwoorde tech of energietransitie.
- ➔ Dit doen we in samenwerking met een inmiddels actieve coalitie in de stad van trekkers: commons network, HvA, Kaskantine, 02025 - Oranje energie, Ru Paré, de Stadmakerscoöperatie en Waag.

IMPACT/DOEL

- ➔ Een incubator biedt de kans om structureel en systematisch te investeren in de gemeenschapseconomie door middel van begeleiding, kennisoverdracht, financiering en agenderen en aanjagen van cooperatieve oplossingen in het algemeen.

INSPANNINGEN

- **Het Incubatorprogramma AmsterDOEN**
  Op 8 februari 2024 is het incubatorprogramma van start gegaan. In totaal doen 7 koppels mee bestaande uit een initiatiefnemer/AmsterDOENer en een ambtenaar. Deze koppels hebben elk een gezamenlijk vraagstuk. De koppels bestrijken de domeinen circulaire kleding, voedsel, zorg, compost, bezorgcoop/ platform, energie, en een leer/experimenteer gemeenschap.
  Het incubatorprogramma is uniek in die zin dat het een publiek-collectief programma is en zich ook richt op publiek-collectieve samenwerking. het programma wordt vormgegeven in samenwerking met MeentCoop en gefaciliteerd door BuRosa. In totaal zijn inmiddels 6 live bijeenkomsten georganiseerd op verschillende locaties en 5 onlinebijeenkomsten. Op iedere bijeenkomst stond een specifiek thema centraal; (waaronder inspiratie opdoen, netwerk in kaart brengen, meervoudige waardecreatie, financiering en ruimte). Vanaf bijeenkomst 3 is er op elke bijeenkomst één van de AmsterDOENers centraal gesteld en dacht de hele groep -geholpen door experts - mee over de specifieke dillema's van dit initiatief, en ook over de overlap met de eigen casus.

INSPANNINGEN

- **Meting onder deelnemers**
  Tijdens de eerste bijeenkomst hebben alle deelnemers een vragenlijst ingevuld over hun verwachtingen en wensen ten aanzien van het programma. De uitkomsten zijn gebruikt voor de verdere invulling van het programma.

  Op 11 juli is een tweede vragenlijst aan de deelnemers voorgelegd waarin werd gevraagd naar ervaringen met -, en waardering voor het programma.[4]

Met de uitkomsten kan het programma voor de komende periode worden verder worden ingevuld en is een indicatie afgegeven van de effecten van het incubatorprogramma.

Interviews en film

Daarnaast worden de koppels persoonlijke geïnterviewd over hun ervaringen in het Incubatorprogramma (gepubliceerd op TamTam https://tamtam.amsterdam.nl/do/news?id=7769424-6e657773) en is er een korte film gemaakt over het incubatorprogramma. https://openresearch.amsterdam/nl/page/113713/impressie-van-de-amsterdoen-incubator-in-samenwerking-met-meentcoop

STATUS/PLANNING

Deze actie is in uitvoering. Vervolgstappen zijn ingepland:

- Afronding van het incubator programma (nog 4 live bijeenkomsten en 3 online bijeenkomsten) en afsluitende schriftelijke evaluatie onder deelnemers.
- Samen ontwikkelen de koppels een 'toolbox' voor publiek-collectieve samenwerking.
- Verkennend onderzoek naar mogelijkheden om het incubatorprogramma beter toegankelijk / laagdrempeliger te maken waardoor de deelnemersgroep diverser en inclusiever kan worden gemaakt.
- Mogelijk (afhankelijk van de resultaten): tweede ronde incubatorprogramma met nieuwe deelnemers in 2025.

[4] zie bijlage 4: "thermometing" incubator - 0 meting

OPBRENGSTEN

Opbrengsten van het incubatorprogramma (nu halverwege) voor de deelnemers:

- De Groene Hub heeft extra financiering gekregen voor dit jaar om verder te ontwikkelen en professionaliseren.
- The Clothing Loop heeft samen met afdeling circulair een kledingruil actie georganiseerd binnen de Gemeente Amsterdam.
- The Clothing Loop heeft vanuit het programma een sparringpartner toegewezen gekregen die verder mee kan denken met oplossingen voor het initiatief.
- NoordOogst heeft inzicht gekregen in de omgevingswet, en hoe zij gebruik kunnen maken van het omgevingsplan.
- Overige initiatieven komen in het najaar aan bod, deze hebben tijdens de incubatordagen wel inspiratie en nieuwe kennis opgedaan die mogelijk ook relevant zijn voor hun initiatief.
- Uit de schriftelijke en mondelinge uitvraag blijkt dat deelnemers overwegend positief oordelen over het incubatorprogramma[5]

Opbrengsten van het incubatorprogramma voor de stad/ andere AmsterDOENers:

- Op 11 april en op 5 juli zijn er samen met MeentCoop open (publiek toegankelijke) bijeenkomsten, zogeheten Mee(n)t ups, georganiseerd over financiering voor commons (zie actie 14)

LEARNINGS

Algemeen

- Veel initiatieven lopen tegen dingen aan waar anderen ook tegenaan lopen: zowel in het eigen 'domein' als breder (Pars Pro Toto).
- Het samenstellen van een programma dat zinvol en relevant is voor alle deelnemers is intensief door de grote verschillen tussen de deelnemers wat betreft activiteit, domein en ontwikkelingsfase (van buy-in/ start-up, tot 'gevorderd').
- Niet alle deelnemers zijn tegelijkertijd aan het programma gestart waardoor sommige onderdelen soms om herhaling vragen.
- De samenstelling van de deelnemersgroep is daarentegen niet divers qua opleidingsniveau en culturele achtergrond.

Ten aanzien van de werving van deelnemers

- Werving van deelnemers voor het incubatorprogramma is complex en tijdsintensief, omdat de keuze is gemaakt actief 'koppels' te werven en te starten vanuit een ambtelijke 'vraag'. Daarnaast ook als gevolg van:
  - onbekendheid van het programma
  - intensiteit van het programma (vraagt commitment van deelnemers)
  - bijdrage van de diverse directies; dit vereist interne organisatie en commitment.

[5] Zie bijlagen: Incubator - 1 meting

Actie 14. Bouwen en agenderen toolbox AmsterDOEN	
HOE/ PARTNERS	➔ Op basis van de diverse incubator programma's ontstaat een toolbox AmsterDOEN. Deze ontsluiten we via Open Research, WijAmsterdam, de initiatievenpers en andere relevante platforms, in samenwerking met partners en DOENers.
IMPACT/DOEL	➔ Onderdeel van een een toolbox kan bijvoorbeeld een partnerschap zijn met het 'open collective': een software tool voor startende cooperaties om zo financiering en administratie makkelijker te maken.
INSPANNINGEN	• Op 11 april en op 5 juli zijn er samen met MeentCoop open (publiek toegankelijke) bijeenkomsten, zogeheten Mee(n)t ups, georganiseerd over financiering voor commons (zie actie 14). • Er is een eerste inventarisatie gemaakt van de Toolbox.
STATUS/PLANNING	*Deze actie is in uitvoering. Vervolgstappen zijn ingepland:* • Op 26 september 2024: Mee(n)t-up, (open bijeenkomst) over mogelijkheden die de omgevingswet (en specifiek het omgevingsplan) AmsterDOENers biedt voor het verkrijgen of behouden van grond/ terreinen. • Later dit jaar: Tools/ methoden/workarounds die binnen het incubatorprogramma zijn ontwikkeld zullen worden gebundeld en gepubliceerd op extern toegankelijke kanalen zodat ze ook aan andere AmsterDOENers ten goede kunnen komen.
OPBRENGSTEN	De samenwerking tussen de koppels binnen het incubatorprogramma (soms ondersteund door externe experts), heeft geresulteerd in een aantal beschrijvingen van werkwijzen die behulpzaam kunnen zijn bij het financieren en consolideren van commons (de Toolbox) zoals: • Het benutten van de nieuwe mogelijkheden die de omgevingswet biedt om als commons pro-actief invulling te geven een omgevingsplan (en hierdoor meer zeggenschap en rechten op gebruik te claimen) • Het handboek publiek-civiele samenwerking van Waag Futurelab: deze kunnen maatschappelijke initiatieven, ambtenaren en beleidsmakers, financiers en lokale ondernemers gebruiken bij de start van een nieuwe samenwerking, om een bestaande samenwerking verder te ontwikkelen, of om een samenwerking te verbeteren.

ACTIELIJN 3.
Versterken van het ecosysteem

Fotograaf: Ruud Gort

"The next big thing will be a lot of small things"

De omvang, waarde en impact van hedendaagse publiek-collectieve samenwerkingen zijn relatief onbekend en onderbelicht. Actielijn 3 van het Actieprogramma AmsterDOEN richt zich op het versterken van het narratief rondom commons en AmsterDOENers. Door de verhalen te vertellen over de impact en ervaringen van AmsterDOENers wordt de weg vrijgemaakt voor andere Amsterdammers.

ACTIELIJN 3 is uitgewerkt in vijf afzonderlijke acties.

Actie 15. *Kennis en innovatie 28*

Actie 16. *Evenementen 30*

Actie 17. *Communicatie 30*

Actie 18. *Lobby en partnerschappen met rijk en Europa 32*

Actie 19. *Projectorganisatie 33*

Actie 15. Kennis en innovatie

HOE/ PARTNERS

- ➔ In samenwerking met onder andere het kennisplatform collectieve kracht, open research, LabGov, HvA en lokale stakeholders richten we een leeromgeving in.
- ➔ Daarnaast halen we regelmatig voorbeelden uit binnen- en buitenland naar Amsterdam, om het lokale ecosysteem en narratief te versterken.
- ➔ Eerder onderzoek heeft impact en draagvlak in de circulaire economie (voedsel, groen, afval) laten zien, dit onderzoek breiden we uit naar meerdere thema's en invalshoeken (micro, meso, meta), onder andere in samenwerking met OIS.
- ➔ Jaarlijkse evaluatie en doorontwikkeling.

IMPACT/DOEL

- ➔ Onderzoek naar de 'sociale economie' staat in de kinderschoenen. Het plat- form Collectieve Kracht, gestart in 2021 door de Rotterdam University, bundelt onderzoek en kennis op het gebied van commons en collectieve actie.
- ➔ Door samen te werken, agenderen we onder andere nieuwe manieren van impactmeting met Amsterdamse voorbeelden.

INSPANNINGEN

- 9 november 2023 is een informatiebijeenkomst over commons voor studenten van de VU georganiseerd.
- Op 9 november 2023 is binnen het Actieprogramma AmsterDOEN de Academische Werkplaats Commons opgericht. Onderzoekers, docenten en hoogleraren (en sinds recentelijk ook studenten) van diverse faculteiten van de UvA, HvA en VU komen een keer per kwartaal live - en online via het dedicated platform op Open Research - samen om kennis, data en expertise op het gebied van commons met elkaar uit te wisselen.
- Het actieprogramma AmsterDOEN heeft meegewerkt aan de Monitor Voedselstrategie Van Dienst OIS (waarbinnen ook is gekeken naar bekendheid en impact van voedsel gerelateerde bewonersinitiatieven).
- In februari 2024 is een nulmeting uitgevoerd onder Amsterdamse ambtenaren naar de bekendheid van begrippen als o.a. gemeenschapseconomie, collectieve acties, commons.
- Bij de landelijke bijeenkomst van Collectieve kracht Q4 2023 is een presentatie gegeven over AmsterDOEN; daarnaast wordt er regelmatig kennis en ervaringen uitgewisseld met andere steden binnen de netwerken van Collectieve Kracht.

STATUS/PLANNING

Deze actie is in uitvoering. Vervolgstappen zijn ingepland:

- Binnen de Academische werkplaats worden nieuwe bijeenkomsten (en themadag voor studenten) gepland.
- Kennisdeling via Open Research binnen dit netwerk zal verder worden gestimuleerd.
- De meting onder Amsterdamse ambtenaren naar de bekendheid van begrippen als o.a. gemeenschapseconomie, collectieve acties, commons, zal worden herhaald aan het einde van het actieprogramma AmsterDOEN.

OPBRENGSTEN

Academische Werkplaats Commons
Het thema commons is binnen de Amsterdamse Academia geagendeerd. Er zijn nieuwe netwerken gevormd tussen Vu, UvA en HvA van academici die zich bezighouden met commons.
Op de VU en de Uva zijn scriptie-trajecten gestart rondom het thema commons. Tot nu toe zijn er ongeveer 20 studenten gestart met het onderzoeken en schrijven van een scriptie over commons.

Nulmeting onder ambtenaren
De nulmeting onder Amsterdamse ambtenaren is in het totaal 159 keer ingevuld.

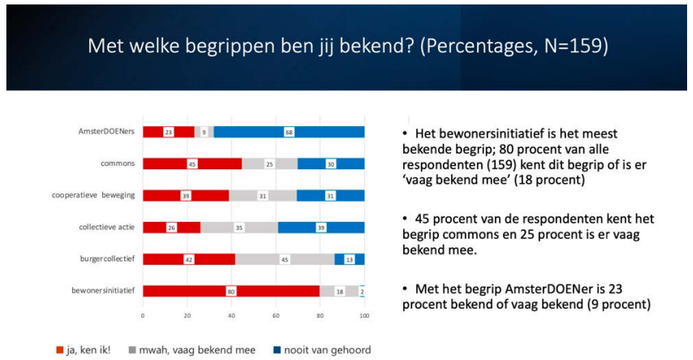

- Het bewonersinitiatief is het meest bekende begrip; 80 procent van alle respondenten (159) kent dit begrip of is er 'vaag bekend mee' (18 procent)
- 45 procent van de respondenten kent het begrip commons en 25 procent is er vaag bekend mee.
- Met het begrip AmsterDOENer is 23 procent bekend of vaag bekend (9 procent)

LEARNINGS

- Het Mbo is (nog) niet aangesloten bij het kennisnetwerk Academische Werkplaats. Veel Mbo's zijn op zoek naar stageplaatsen en omdat veel commons geen vaste financiering of ruimtes hebben, is dit vaak lastig te organiseren.
- Er is binnen de ambtelijke organisatie veel interesse in nieuwe samenwerkingsvormen (118 van de 159 respondenten op de nul-meting willen op de hoogte worden gehouden van het actieprogramma AmsterDOEN)

- Er is een redelijke bekendheid met allerlei voedsel-gerelateerde initiatieven; OIS identificeert meer dan 600 initiatieven (bron: OIS Monitor Voedselstrategie)

Actie 16. Evenementen

HOE/ PARTNERS

➔ Vervolg op coöperatieven maken de stad
➔ Daarnaast trekken we - waar mogelijk en relevant- evenementen aan, en organiseren spreekuren en oploopjes rond AmsterDOEN.

IMPACT/DOEL

➔ In 2022 organiseerden we de eerste conferentie rond cooperatieven in de stad in samenwerking met Pakhuis de Zwijger. Allianties zijn gesmeed, kennis is gedeeld. In 2023/24 geven we hieraan vervolg.

INSPANNINGEN

Er zijn binnen het actieprogramma AmsterDOEN verschillende bijeenkomsten en evenementen georganiseerd:

- 18 september 2023: openbare lunchlezing i.s.m.Schumacher Centre for New Economics en David Bollier; (link)
- 08-02-2024: Mee(n)t-up #1: Lancering MeentCoop
- 11-04-2024: Mee(n)t-up #2: Gemeenschapseconomie
- 24-4-2024: Kledingruil evenement voor medewerkers van de Gemeente Amsterdam door AmsterDOEN en The Clothing Loop
- 16-5-2024: Lunchlezing Janelle Orsi (ook genoemd onder actie 6)
- 25-5-2024 : Fietstour langs verschillende AmsterDOENers in het kader van 24H West
- 5-7-2024: Mee(n)t-up #3: nieuwe vormen financiering en ondersteuning voor commons

STATUS/PLANNING

Deze actie is in uitvoering. Vervolgstappen zijn ingepland:

- 07-09-2024: Fietstour langs verschillende AmsterDOENers in het kader van 24H Oost
- 12-10-2024: Fietstour langs verschillende AmsterDOENers in het kader van 24H Nieuw-West
- Najaar 2024: Tentoonstelling in het KIT door een van de deelnemers in het incubatorprogramma
- Vervolg op festival "coöperatieven maken de stad " na afloop van het incubatorprogramma

OPBRENGSTEN

- Met de lezingen en evenementen is een deel van de ambtelijke organisatie bereikt
- Door de fietstour langs verschillende AmsterDOENers in het kader van 24H, de bijeenkomsten van MeentCoop en de (publiciteit rondom) de Commonsvlag worden AmsterDOENers (en het verhaal van de commons) beter bekend.

Actie 17. Communicatie

HOE/ PARTNERS

➔ De verkenning AmsterDOEN breiden we uit naar andere domeinen, zoals bijvoorbeeld tech, afval en wonen.
➔ In samenwerking met onder andere WijAmsterdam en het initiatievenbureau delen we voorbeelden en evenementen. Ook onderzoeken we een dedicated nieuwsbrief en stadsbrede agenda voor DOENers.

IMPACT/DOEL

➔ Door met elkaar de goede voorbeelden en verhalen te delen en verder te brengen, maken we de beweging zichtbaar en ook het handelingsperspectief van de gemeente en Amsterdammer.

INSPANNINGEN

Om de bekendheid van verschillende vormen en facetten van publiek-collectieve samenwerking onder de aandacht te brengen bij ambtenaren, bestuurders en Amsterdammers, is op verschillende manieren gecommuniceerd, via verschillende kanalen.

- Via TamTam zijn inmiddels 22 artikelen gedeeld over commons/ AmsterDOEN(ers).
- Op innovatiepartners.nl is een speciaal loket ingericht:

https://innovatiepartners.nl/loket/publiek-collectieve-samenwerking#top

- Op OpenResearch zijn 15 artikelen over het actieprogramma AmsterDOEN gepubliceerd.
- Er zijn zes emailings over AmsterDOEN uitgestuurd binnen de ambtelijke organisatie.
- De Nieuwsbrief AmsterDOEN is twee keer verspreid.
- Met Meent Coop is er via verschillende media (website, stadsmakersapp, bijeenkomsten) gecommuniceerd over het Actieprogramma en (specifiek) over het incubatorprogramma AmsterDOEN.
- Op Wikipedia is het lemma "Commonsvlag" gepubliceerd.

STATUS/PLANNING

Deze actie is in uitvoering. Vervolgstappen zijn ingepland:
Nieuwe edities van de AmsterDOEN nieuwsbrief en Tamtam berichten.

OPBRENGSTEN

- De communicatieve inspanningen binnen het actieprogramma AmsterDOEN hebben een groot deel (niet nader te specificeren) van de ambtelijke organisatie bereikt.
- De berichten over AmsterDOEN op Tamtam zijn meer dan 1000 keer weergegeven (bereikt aantal personen is niet in te schatten)
- De Nieuwsbrief is aan 160 personen binnen de ambtelijke organisatie gestuurd.
- De artikelen op Open Research hebben een niet nader te bepalen aantal mensen bereikt.
- Met de ontwikkeling van het lemma "Commonsvlag" is het publieke narratief over commons versterkt en uitgebreid.

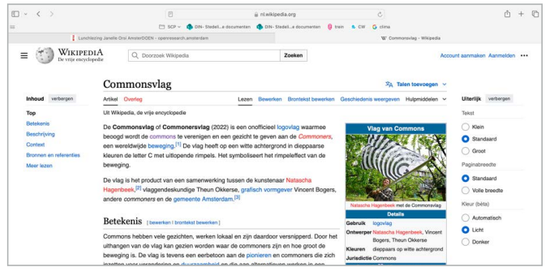

Actie 18. Lobby en partnerschappen met rijk en Europa

HOE/ PARTNERS	➔ In samenwerking met collega's van 'internationaal' ontwikkelen we een lobby agenda ten behoeve van DOENers, waar mogelijk sluiten we aan bij Europese projecten waar de commons, lokale democratie en/of sociale economie wordt onderzocht of versterkt.
IMPACT/DOEL	➔ Europese wetgeving en ontwikkelingen zijn zeer relevant voor AmsterDOENers: bijvoorbeeld de energiewetgeving. Als stad kunnen we hierin samenwerken met bijvoorbeeld Energy Cities of andere internationale allianties.
INSPANNINGEN	Het kernteam AmsterDOEN doet mee de Europese Call "Developing support mechanisms for Energy Communities LIFE-2024-CET-ENERCOM". Dit onderzoeksproject sluit direct aan bij de actielijn 2 van Actieprogramma AmsterDOEN. "This project focuses on the development of public-commons infrastructure in order to better incorporate Energy Communities into local energy ecosystems, and, most notably, do this with the commons. By infrastructure, we understand a complex of technological solutions and social relations, a set of stakeholders, shared resources and local knowledge. Infrastructuring is an ongoing, long-term, and emergent design effort aimed at aligning various elements, both human and non-human, such as technologies, resources, and institutions, to support the emergence of new practices (Seravalli, 2018). Infrastructuring is suitable approach for fostering public partnerships with the Energy Commons because it emphasizes the distributed agency among participants, allowing for shared decision-making and fostering participants' appropriation of resources and practices. Partners: Vienna, Tampere, Crete, Rome."
STATUS/PLANNING	*In Uitvoering. Onbekend of aanvraag/ call wordt gehonoreerd*
LEARNINGS	Verschillende Europese landen hebben interesse in manieren waarop publiek-collectieve samenwerkingen kunnen worden ingericht en gefaciliteerd.

Actie 19. Projectorganisatie

HOE/ PARTNERS	➔ Bemensing van het Actieprogramma met 1 kwartiermaker, 1 mede-organisator, en diverse in- en externe expertise.
IMPACT/DOEL	➔ Het Actieprogramma wordt gecoördineerd en aangejaagd vanuit het stedelijk innovatieteam. Programmaonderdelen worden in samenwerking met de divers gemeentelijke directies, stadsdelen en stakeholders uitgewerkt en opgepakt. Hun betrokkenheid en inzet is noodzakelijk voor het boeken van resultaat.
INSPANNINGEN	• Er is een multidisciplinair team gevormd. • Er is een projectmanagement systeem ontwikkeld • Er is een netwerk opgebouwd van ambtenaren uit verschillende directies en stadsdelen.
STATUS/PLANNING	*In Uitvoering.*
LEARNINGS	Het realiseren van een innovatief en ambitieus actieprogramma vraagt om voldoende capaciteit en een zo divers mogelijk samengesteld team.

Bijlagen

- Memo Commons register,
  zie: https://openresearch.amsterdam/nl/page/107202/naar-een-kamer-van-commons

- AmsterDOEN-gids; instrumenten voor juristen en beleidsmakers in de samenwerking met burgercollectieven.